

Provinciale
Kwaliteitskamers
voor bouw- en infrastructuurprojecten
op het platteland

Advies

Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO)
van het Ondersteunend Overleg voor het Bestuurlijk Overleg

Volgende thema-experten maakten deel uit van de Themagroep Instrumenten ter bevordering van de kwaliteit op het platteland/Kwaliteitsbeleid, in alfabetische volgorde:

Voorzitter - Niek De Roo

Secretaris - Wim Van Isacker

Deskundigen - Hans Leinfelder en Hubert Gulinck

Administratie van de Vlaamse Bouwmeester - Marcel Smets, Stijn Devleeschouwer en Marc Santens

Afvaardiging via de Vlaamse Land- en Tuinbouwrap (VLTR) - Peter van Bossuyt

AMINAL, Afdeling Land - David Stevens

AMINAL, Afdeling Natuur - Kurt Sannen

AROHM, Afdeling Monumenten en Landschappen - Els Hofkens

AROHM, Afdeling Ruimtelijke Planning - Inge Penninx

AWV, Afdeling Wegenbeleid en Beheer - Marleen Moelants

AWZ, Afdeling beleid havens, waterwegen en zeezeven - Edward Van Keer

Gemeente Ingelmunster - Dominik Ronse

Landelijke Gilden v.z.w. - Peter Bruggen

Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (MiNa-raad) - Bea Kayaerts

Natuurpunt v.z.w. - Liesbet Van Laer

Platform Buitengebied v.z.w. - Tom Anthonis

Provincie Antwerpen - Maarten Puls

Provincie Vlaams-Brabant - Petra Moons

Provincie West-Vlaanderen - Bern Paret

Trage Wegen v.z.w. - Steven Clays

Vlaams Architectuur Instituut (VAI) - Katrien Vandermarliere

Vlaams Centrum voor Volkscultuur v.z.w. (VCV) - Hilde Schoefs

Vlaams Overleg Regionale Landschappen (VORL) - Lambert Schoenmaekers

Volgende organisaties en personen, die geen lid zijn van het IPO, hebben hun deskundigheid verleend:

De leden van de Provinciale Kwaliteitskamer West-Vlaanderen onder voorzitterschap van bOb Van Reeth

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
2. Advies vanuit de IPO-Themagroep t.a.v. Instrumenten ter bevordering van de kwaliteit op het platteland/Kwaliteitsbeleid	5
2.1. Deel 1: Advies m.b.t. Provinciale Kwaliteitskamers voor bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland	5
2.1.1. Situering begrip "Provinciale Kwaliteitskamers"	5
2.1.2. Evaluatie bestaande Provinciale Kwaliteitskamers	6
2.1.3. Oprichting Provinciale Kwaliteitskamers	6
Doelstelling	6
Rol	6
Werkingsveld Provinciale Kwaliteitskamers	7
Samenstelling	7
Financiering	7
Overleg	8
2.2. Deel 2: Advies m.b.t. het ruimtelijk kwaliteitsbeleid voor bouw- en infrastructuurwerken op het Vlaams Platteland	8
2.2.1. Situering	8
2.2.2. Ruimtelijke kwaliteitsbegeleiding voor overheidsprojecten en overheidssteun op het platteland	8
2.2.3. Verdiepen, verbreden en verankeren van kwaliteitszorg	9
De nood aan projectregie	9
De nood aan vorming	9
De nood aan een consequenter handhavingsbeleid	9
Conclusie	9
2.2.4. Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling	9
3. Werking Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO)	11
3.1. Het doel	11
3.2. Samenstelling IPO	11
3.3. Besluitvormingsprocedure aangaande een advies over een thema	11
3.4. Meer informatie	11

1. Inleiding

Op het Bestuurlijk overleg van het Interbestuurlijk Plattelandoverleg (IPO) van 27 juni 2005 kreeg de IPO-raad de opdracht om een beleidsadvies te formuleren rond het thema 'Instrumenten ter bevordering van de kwaliteit op het platteland/Kwaliteitsbeleid'.

"Kwaliteit is een belangrijke uitgangspunt voor het plattelandsbeleid. Kwaliteit is immers een belangrijke factor bij leefbaarheid en beleefbaarheid van het platteland. Het stimuleert ook nieuwe investeringen op het platteland. Er moet dan ook veel aandacht besteed worden aan de aspecten van kwaliteit. Kwaliteit is evenwel een moeilijk hanteerbaar begrip. In de provincie West-Vlaanderen werd de laatste jaren ervaring opgedaan met het instrument 'kwaliteitskamer'. Deze kwaliteitskamer ondersteunt projectindieners (gemeenten) bij het indienen van een project door advies te geven en voorstellen aan te reiken die het ontwerp kwalitatief kunnen verbeteren. Een dergelijk initiatief tracht het begrip kwaliteit te operationaliseren. Er kan worden nagegaan hoe dergelijke kwaliteitskamers structureel kunnen worden ingezet. Op welke manier kunnen zij tot een veralgemeend positief instrument uitgroeien dat bijdraagt tot de verhoging van het kwalitatief ontwerpen voor en bouwen op het platteland?"

Duiding bij deze adviesvraag:

Het is duidelijk dat "kwaliteit" hier vooral gehanteerd wordt in de beperkte betekenis van ruimtelijke kwaliteit van bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland. Uiteraard dienen deze projecten ook een eigen primaire kwaliteit na te streven, die op zich ook gebonden kan zijn aan specifieke kwaliteitsnormen (productiewaarde, milieuvriendelijkheid, veiligheid, volksgezondheid, ISO-normen, ...). De hier beoogde ruimtelijke kwaliteit gaat dan ook vooral over meerwaarden in de zin van vormgeving, samenhang met context, publieke toegankelijkheid en duurzaamheid tout court.

Het advies met de achtergrond en situering ervan (Hoofdstuk 2) werd voorgelegd op het Bestuurlijk overleg van 30 januari 2006.

In het laatste hoofdstuk (Hoofdstuk 3) is de werking van het IPO kort toegelicht.

2. Advies vanuit de IPO-Themagroep t.a.v. Instrumenten ter bevordering van de kwaliteit op het platteland/Kwaliteitsbeleid

Aangaande onderstaand advies is er consensus binnen de Themagroep.

2.1. Deel 1: Advies m.b.t. Provinciale Kwaliteitskamers voor bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland

2.1.1. Situering begrip "Provinciale Kwaliteitskamers"

De twee bestaande kwaliteitskamers (provincies Vlaams-Brabant & West-Vlaanderen) vertonen veel gelijkenissen in opzet en werking.

Publieke bouw- en infrastructuurprojecten in een plattelandsomgeving, die gerealiseerd worden met Europese steun (Leader, 5B, PDPO,...) en/of met co-financiering van de provincie, worden in een vroeg stadium uitgenodigd om hun projectvoorstel voor te leggen aan de kwaliteitskamer. Dit gebeurt aan de hand van een projectdefinitie en de nodige (schets) ontwerpen. Er wordt vooral begeleidend en suggererend geadviseerd. De adviezen zijn niet bindend, maar worden wel meegenomen bij verdere bespreking van het dossier in de beslissingsorganen (bv. managementcomités) m.b.t. deze financieringsstromen. Meestal worden de opdrachtgevers nog een tweede keer uitgenodigd voor de toelichting van een definitief ontwerp.

Beide provincies signaleren een positieve medewerking van de opdrachtgevers (meestal gemeenten).

De provincie West-Vlaanderen gaat nu een stap verder en nodigt ook de provinciale diensten en de intercommunales uit om investeringsprojecten op het platteland voor te leggen voor advies. De provincie West-Vlaanderen werkt - in het kader van haar provinciaal plattelandsbeleid - ook aan een regeling om kleinere plattelandsgemeenten financieel te ondersteunen bij het opmaken van een goede projectdefinitie en de selectie van een goede ontwerper. Ook hier kan een rol voor de Provinciale Kwaliteitskamer weggelegd zijn.

2.1.2. Evaluatie bestaande Provinciale Kwaliteitskamers

- De Themagroep meent dat de ervaring met de bestaande Provinciale Kwaliteitskamers de meerwaarde aantoont van het instrument voor ruimtelijke kwaliteitszorg bij bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland.
Door kwaliteitsbegeleiding als voorwaarde te koppelen aan de financiële ondersteuning van deze projecten, krijgt het instrument een structurele verankering.
Het instrument wordt zowel door de betrokken projectindieners als de aangestelde ontwerpers als een positieve stimulans ervaren. Tegelijkertijd blijft er de voortdurende aandacht voor het vermijden van vertraging van dossierafhandeling of het maken van onnodige kosten door deze extra toets.
Verder stelt de Themagroep vast dat via het instrument van kwaliteitskamers bij de inzet van Europese subsidies een doordachte ruimtelijke kwaliteitsaanpak gewaarborgd wordt.
- De Themagroep stelt ook vast dat deze manier van werken goed aansluit bij zijn eigen inzichten en uitgangspunten inzake duurzaamheid en participatie en een bijdrage kan betekenen voor zowel de herkenbaarheid als het opbouwen en behoeden van de eigenheid van het platteland.

2.1.3. Oprichting Provinciale Kwaliteitskamers

De Themagroep adviseert dat de V.V.P. initiatief neemt om, in de schoot van het interprovinciaal plattelandsoverleg en naar aanleiding van de nieuwe Europese PDPO-programmaperiode, ook in de andere provincies een kwaliteitskamer op te richten.

Doelstelling

De doelstelling van de Provinciale Kwaliteitskamer is het verhogen van ruimtelijke kwaliteit van bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland.

De huidige kwaliteitskamers richten hun toetsing vooral op:

1. een goede projectdefinitie met duidelijke omschrijving van de kwaliteitsdoelstellingen,
2. een goede selectieprocedure voor het aanduiden van ontwerpers/vormgevers,
3. de vormgeving
4. de samenhang met de stedenbouwkundige, historische en landschappelijke context
5. de publieke toegankelijkheid
6. de communicatie met bewoners en betrokkenen
7. duurzaamheid

De Themagroep ondersteunt deze criteria.

De Themagroep beveelt aan dat er overleg komt tussen de bestaande en de nog op te richten kwaliteitskamers om tot afstemming te komen over de toepassing en interpretatie van deze criteria.

Rol

De rol van de Provinciale Kwaliteitskamers ligt in de begeleiding van bouwheer en ontwerper. De Themagroep benadrukt dan ook vooral het belang van het begeleidend karakter van het overlegproces. De Provinciale Kwaliteitskamers formuleren aanbevelingen om de kwaliteit te verhogen, dwingende maatregelen worden dus niet opgelegd. Het advies van de kwaliteitskamer maakt echter wel integraal onderdeel uit van het projectdossier bij verdere opvolging

en besluitvorming door de bevoegde subsidiërende instanties. De ervaring met de bestaande kwaliteitskamers toont het belang van het "leerproces" aan. Opdrachtgevers en ontwerpen denken na over kwaliteit aan de hand van kwaliteitsvolle referentiebeelden.

Werkingsveld Provinciale Kwaliteitskamers

De Themagroep adviseert om minstens volgende bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland ter advisering en begeleiding voor te leggen aan de Provinciale Kwaliteitskamers:

- projecten met publiek karakter gerealiseerd met Europese co-financiering waarbij de provincie een centrale taak heeft in de beoordelingsprocedure m.b.t. tot deze Europese subsidiestromen
- projecten van de eigen provinciale diensten,
- projecten van de intercommunales waar de provincie deel van uit maakt.

Samenstelling

De Themagroep adviseert om bij de samenstelling van een Provinciale Kwaliteitskamer aandacht te besteden aan:

- de diverse bestuursniveaus: door deskundigen aangeduid vanuit de provincie, Vlaanderen (team van de Vlaams bouwmeester) en de gemeenten (vertegenwoordiger van gemeenten of intercommunale).
- deskundigheid m.b.t. diverse criteria die belangrijk zijn voor de toetsing van de projecten (zie hoger) en m.b.t. diverse aspecten van plattelandontwikkeling

Financiering

De Themagroep adviseert om, aangezien de voorgestelde werking van de Provinciale Kwaliteitskamers ingebed wordt in procedures waarvan de beslissingsbevoegdheid op het provinciaal niveau gesitueerd is, de werking van Provinciale Kwaliteitskamers te financieren vanuit middelen van de provincies.

Overleg

De Themagroep adviseert dat 2006 - 2007 een tweejarige ervaringsperiode vormt voor het stroomlijnen en beter positioneren van deze kwaliteitskamers.

De Themagroep adviseert om in geregeld overleg te voorzien tussen de voorzitters van de Kwaliteitskamers en (het team van) de Vlaamse Bouwmeester. Dit overleg moet enerzijds de werking van de verschillende kwaliteitskamers op elkaar afstemmen en anderzijds tegen het einde van de ervaringsperiode de precieze functiebeplanning en de positionering van deze Provinciale Kwaliteitskamers gedefinieerd hebben.

2.2. Deel 2: Advies m.b.t. het ruimtelijk kwaliteitsbeleid voor bouw- en infrastructuurwerken op het Vlaams Platteland

2.2.1. Situering

De Themagroep is van oordeel dat, met de oprichting van kwaliteitskamers in alle provincies een belangrijke stap wordt gezet om tot meer kwaliteitszorg te komen voor bouw- en infrastructuurprojecten. Toch wordt hiermee maar een beperkt antwoord gegeven op het ruimtelijke kwaliteitsvraagstuk op het Vlaamse platteland. Bij veel dergelijke projecten is er immers geen provinciale betrokkenheid. De Themagroep pleit er dan ook voor om naar analogie met de Provinciale Kwaliteitskamers ook een aantal initiatieven m.b.t. ruimtelijke kwaliteitsbegeleiding op Vlaams niveau uit te werken.

De Themagroep wenst hiervoor dan ook een aantal suggesties voor verder onderzoek over te maken aan het Bestuurlijk Overleg.

2.2.2. Ruimtelijke kwaliteitsbegeleiding voor overheidsprojecten en overheidssteun op het platteland

- Veel bouw- en infrastructuurprojecten met een grote impact op het platteland, lopen niet via de provincies, maar via de Vlaamse administraties: investeringen van AWV, W&Z, VLM, AMINAL... Ook hier moet gezocht worden naar haalbare oplossingen om (selectief een aantal) projecten te adviseren over hun relatie tot een (kwetsbare) plattelandscontext.
- De Themagroep suggereert tegelijkertijd om ook ruimtelijke kwaliteitszorg en -begeleiding te koppelen aan Vlaamse investeringssteun: er zijn immers nogal wat Vlaamse financiële ondersteuningsinstrumenten (VLIF, administratie economie, sociale sector, ...), m.b.t. particuliere) bouw- en infrastructuurprojecten in Vlaanderen die investeringen (mede)financieren die een belangrijke impact op de kwaliteit van het platteland hebben. In die zin hebben zelfs projecten zonder uitdrukkelijke openbare doelstelling of toegang vaak een "publiek karakter". De Themagroep suggereert om ook bij het toekennen van dergelijke investeringssteun het aspect ruimtelijke kwaliteitszorg en -begeleiding nadrukkelijker als complementaire voorwaarde in te schrijven voor het bekomen van investeringssteun.

2.2.3. Verdiepen, verbreden en verankeren van kwaliteitszorg

De nood aan projectregie

Veel bouw- en infrastructuurprojecten missen de kwaliteitstrein door niet op een goede manier de juiste ontwerper te selecteren of door bij uitvoering de kwaliteitslat opnieuw lager te leggen. Daarom wordt de nood ervaren om een aanbod van projectregisseurs/procesbegeleiders inzetbaar te maken die (vooral ter ondersteuning van kleine landelijke gemeenten) een project van in een vroeg stadium tot aan de finalisering kunnen opvolgen.

De nood aan vorming

Inzake kwaliteitsvol en doordacht vormgeven en ontwerpen in een plattelandsomgeving, is er recent heel wat nieuwe deskundigheid voorhanden. We denken hierbij aan nieuwe concepten omtrent publiek domein (dorpskernvernieuwingen, begraafplaatsen ...), woonontwikkeling in en rond dorpen, economische infrastructuur (bedrijfsterreinen ...), identiteit van weginfrastructuur etc. Nieuwe inzichten en deskundigheden zijn lang niet altijd doorgedrongen tot op het terrein. Gerichte vorming voor allerlei diensten kan hieraan tegemoet komen. Ook de verbreding en verdieping van de kwaliteitsaandacht in diverse ontwerpopleidingen zelf verdient permanente aandacht. Tenslotte zijn sensibilisering en begeleiding van private bouwheren en hun ontwerpers belangrijk.

De nood aan een consequenter handhavingsbeleid

Een belangrijke oorzaak voor de verdergaande "verrommeling" van het platteland is dat binnen het handhavingsbeleid niet altijd de nodige aandacht en/of prioriteit gegeven wordt aan de kwaliteitsproblematiek op het platteland.

Conclusie

I.v.m. deze flankerende suggesties stelt de Themagroep voor dat in samenwerking met de Vlaams Bouwmeester en met betrokken diensten en bestuursniveaus, een werkgroep wordt opgestart om een ruimere strategie rond ruimtelijke kwaliteitszorg voor bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland uit te werken.

Concreet wordt voorgesteld dat vanuit dit forum een actieplan wordt uitgewerkt tegen de zomer 2006. De Themagroep wil hier desgevraagd zijn medewerking aan verlenen.

2.2.4. Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling

Tenslotte wenst de Themagroep er op te wijzen dat de ruimtelijke kwaliteitszorg maar een beperkt aspect van het kwaliteitsdenken omtrent het Vlaamse platteland onder de loep neemt. Er wordt dan ook aangedrongen dat bij de verdere uitwerking van de Vlaamse strategie voor duurzame ontwikkeling bijzondere aandacht uitgaat naar een algemeen kwaliteitsbeleid voor het Vlaamse platteland.

3. Werking Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO)

3.1. Het doel

Het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) is het kader voor een brede dialoog over het Vlaamse platteland, vertrekkend vanuit het oogpunt van een duurzame, kwaliteitsvolle en dynamische ontwikkeling. Het Ondersteunende IPO-overleg resulteert op geregelde tijdstippen in adviezen, naar aanleiding van een vraag van (één van) de leden (Ondersteunend of Bestuurlijk overleg).

Een advies bevat beschouwingen of standpunten die geformuleerd worden naar aanleiding van specifieke of algemene noden, problemen of mogelijkheden die zich voordoen in het landelijke gebied. In het advies kan een gerichte vraag of opdracht omschreven worden die gericht is naar (een lid of meerdere leden van) de Vlaamse regering, (een commissie of meerdere commissies van) het Vlaams Parlement, de provincie- of gemeentebesturen.

Deze adviezen kunnen aanleiding geven tot nader onderzoek, verdere bespreking, het opzetten, uitwerken en beoordelen van ervaringsprojecten en pilootprojecten, vernieuwende initiatieven en concrete voorstellen en suggesties naar het beleid en de beleidsvoerders toe. Voorstellen en suggesties kunnen worden gezien als oplossingen voor knelpunten en tegenstrijdigheden in regelgeving, overheidsinstrumenten en acties.

3.2. Samenstelling IPO

In het Bestuurlijk overleg, waar de politieke besluitvorming gebeurt, zetelen politieke mandatarissen vanuit de drie bestuursniveaus. Het Ondersteunend overleg bestaat uit een IPO-raad, van waaruit de Themagroepen worden gevormd, en een Kerngroep welke instaat voor een gecoördineerde inhoudelijke en beleidsdomeinoverschrijdende afstemming van de thema's.

3.3. Besluitvormingsprocedure aangaande een advies over een thema

In de Themagroep streeft men maximale consensus na. Indien geen consensus wordt bereikt, noteert men het meerderheidsstandpunt. Aan de leden van de Themagroep en de administraties op wiens beleidsdomein het advies betrekking heeft, wordt gevraagd hun mening of advies te geven t.a.v. het voorgestelde meerderheids-standpunt.

De beslissingen in het Bestuurlijk overleg worden genomen bij consensus. Onthoudingen zijn mogelijk, zonder dat deze de beslissingen blokkeren.

3.4. Meer informatie

T. +32 2 543 69 73, www.ipo-online.be, coördinator: Sarah De Baets, ipo@vlm.be.

www.vlm.be
www.plattelandonline.be

Vlaamse Landmaatschappij ~ Afdeling Platteland
Dienst Vlaams Geïntegreerd Plattelandsbeleid en Advisering
T. 02 543 69 73 ~ ipo@vlm.be
Gulden Vlieslaan 72 ~ 1060 Brussel

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
UW PARTNER IN DE OPEN RUIMTE

